

SUNNUNTAIDEBATTI

"Teatterin sulkeminen ei auta Kajaania"

Hallitus ei esitä Kajaanin teatterille kriisitukea, mutta eduskunta voi sen tehdä, kirjoittaa kulttuuriministeri Tanja Karpela. Lähivuosina teattereille pitää saada lisää rahaa: teatterien henkilötyövuosiin tarvitaan tasokorotus, ja i

Olen saanut useita huolestuneita viestejä eri puolilta ja tahoilta maamme koskien Kajaanin kaupunginteatterin taloudellista ahdinkoa. Olen myös itse huolissani Kajaanin tilanteesta erityisesti siksi, että en näe teatterin tai taidelaitosten sulkemisen olevan ratkaisu kunnan talouden pelastamiseen. Kulttuuripalvelut eivät ole ongelman aiheuttajia, eikä niiden alasajo ole kestävä ratkaisu kuntatalouden ongelmiin.

Kajaanin teatteri on tehnyt hyvää työtä. Se on valittu vuoden 2003 teatteriksi, ja kävijämäärät sekä pääsylipputulot ovat olleet nousussa. Menestyksestä huolimatta talouden karut tosiasiat ovat johtaneet teatteria koskeviin ikäviin säästöpäätöksiin.

Monet ovat syyttäneet Kainuun maakuntakokeilua tilanteesta. Kokeilu, joka on vasta alkamassa, ei kuitenkaan ole aiheuttanut kuntatalouden kurjistamista, pyritäänhän kokeilulla kustannustehokkaasti järjestämään peruspalvelut. Jos kokeilu onnistuu, se antaa liikkumavaraa myös kulttuuripalvelujen suhteen.

Ongelmana tällaisissa rakenteellisissa uudistuksissa on se, että muutokset aiheuttavat alkuvaiheessa lisäkustannuksia, mutta säästöt tulevat viiveellä. Kun sosiaali- ja terveystaloudet sekä opetustoimi ovat perustustaloudella suojattuja, säästöt on helpointa kohdistaa kulttuuripalveluihin. Mikään kunta ei voi pahimmassakaan kassakriisissä uhata, että terveyskeskus tai peruskoulu suljettaisiin puoleksi vuodeksi. Kajaanin teatterin ja museoiden osalta tällaista vaihtoehtoa esitettiin. Nyt näyttää siltä, ettei koko henkilöstöä kattavia lomautuksia tehdä, mutta osa henkilökunnasta todennäköisesti irtisanotaan.

Maakuntakokeilun lisäksi syylliseksi on leimattu valtion tuen vähäisyys.

Valtionosuuden perusteena olevien henkilötyövuosien hinnan alhaisuus ja niiden määrä on ongelma, joka syntyi kahden edellisen vaalikauden aikana. Vaalien jälkeen tapahtui selvä käänne. Tämän vuoden ja ensi vuoden talousarvioissa on päästy vajetta kuromaan umpeen noin kymmenen prosentin vuosivauhdilla. On selvää, ettei muutamassa vuodessa pystytä paikkaamaan ongelmaa, joka on syntynyt pitkän ajan kuluessa.

On väitetty, että ministeriö asettaisi teatterit eri alueilla eriarvoiseen asemaan ja jollakin tavalla suosisi pääkaupunkiseudun teattereita taloudellisesti. Näin ei ole. Valtionosuusjärjestelmä on kaikille sama: valtionosuus on 37 prosenttia laskennallisesta henkilötyövuodesta. Poikkeuksen tekevät ainoastaan kaksi niin sanottua kansallista taidelaitosta eli Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri, joiden valtionosuusprosentti on suurempi kuin muiden 55:n valtionosuutta saavan teatterin.

Parhailaan sisäasiainministeriön johdolla valmistellaan valtionosuusuudistusta. Pyrkimyksenäni on, että teattereiden henkilötyövuosiin tehtäisiin tasokorotus ja jatkossa myös indeksikorotukset.

Vuonna 1997 indeksikorotuksista luovuttiin teattereiden omasta pyynnöstä ja kompensatioksi lisättiin henkilötyövuosien määrää. Tämä ratkaisu on osoittautunut teattereiden kannalta huonoksi. Mielestäni ei ole mitään perusteita sille, että teatterin tukijärjestelmä poikkeaisi orkestereista ja museoista.

Kajaanin kaupunginteatteri saa valtionosuuden lisäksi alueteatteritoimintaansa harkinnanvaraista valtionapua veikkausvoittovaroista. Kun niin sanotun jakosuhdelain myötä veikkausvoittovaroja voidaan jatkossa ohjata entistä enemmän taiteelle, tieteelle, nuorisolle ja urheilulle, tulee myös alueteattereiden tuki kasvamaan, ainakin sinä aikana kun minä toimin kulttuuriministerinä.

Veikkausvoittovarojen jakopäätökset tehdään vuosittain, joten on luonnollista, että poliittisten voimasuhteiden muutokset voivat vaikuttaa tuen määrään.

Kajaanin kaupunginteatteri saa ensi vuonna yhden henkilötyövuoden lisää. Henkilötyövuosiin perustuva valtionosuus tulee ensi vuonna olemaan 525 578 euroa. Alueteatteritoimintaan on lisäksi myönnetty harkinnanvaraista valtionapua tälle vuodelle ja ensi vuodelle 235 000 euroa.

Verrattuna maamme teattereiden yleiseen tilanteeseen, Kajaani saa valtiolta aika hyvin tukea teatteritoimintaansa. Ensi vuoden mahdollisen kriisiavun suhteen ratkaisuvälillä on eduskunnalla, joka päättää tuloarviosta. Hallituksen antamassa talousarvioesityksessä ylimääräiseen avustukseen ei ole varauduttu.

Kajaanin tilanteeseen ei ole löydettävissä syntipukkia. Nyt kannattaisi rauhassa miettiä eri vaihtoehtoja ja katsoa, miten maakuntakokeilu onnistuu, eikä tehdä tässä muutosvaiheessa mitään paniikkijarrutuksia.

Kainuun kaltaisten alueiden ongelmana on asukasluvun lasku, ikärakenteen vanheneminen ja työpaikkojen väheneminen. Kehityksen suunta saadaan käännettyä vain, kun alue uskoo tulevaisuuteensa ja panostaa vetovoimaa lisääviin tekijöihin, kuten kulttuuriin. Kulttuurin taloudellisista vaikutuksista alueilla on tehty paljon tutkimuksia. Niissä on päädytty siihen, että kulttuuriin sijoitettu euro tuottaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Samoin on todettu, että taantuvilla seuduilla kehitys voidaan saada uuteen nousuun nimenomaan kulttuuriin panostamalla.

Kulttuurin merkitystä työllisyyden kannalta ei ole vielä riittävästi tiedostettu. Sekä valtion että kuntien talousarvioesityksiin on aina ollut paljon helpompi saada määrärahoja talojen korjaamiseen kuin kulttuurisisältöjen tuottamiseen. Kulttuurityöpaikat lisääntyvät nykyisen Euroopan unionin alueella ripeästi, ja niiden määrä on työllistäjänä ohittanut monet perinteiset teollisuuden alat.

Valtion työllisyyspolitiikka on perinteisesti merkinnyt infrastruktuurin rakentamista ja teollistamista. Laman aikana ymmärrettiin, että tieteeseen panostamalla saadaan kestävä työllisyyttä aikaan. Nyt on aika tiedostaa kulttuurin merkitys työpaikkojen ja hyvinvoinnin kannalta.

Kulttuuri ei ole mikään musta aukko, johon rahat katoavat, vaan investointi, joka luo vaurautta ja hyvinvointia. Yhteisten verorahojen käytössä on kuitenkin aina oltava tarkka. Myös kulttuurilaitosten itsensä on ponnistettava omien toimintatulojensa lisäämiseksi ja kustannusten hillitsemiseksi.

TANJA KARPELA